

NORGES HØYESTERETT

Den 29. september 2020 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Møse, Falkanger og Thyness i

HR-2020-1864-U, (sak nr. 20-115116STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Allan Bruland Rognan)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anke over lovanvendelsen, saksbehandlingen og straffutmålingen i sak om voldtekt.
- (2) A ble satt under tiltale for ved to tilfeller å ha hatt seksuell omgang ved samleie med noen som var bevisstløs eller av andre grunner var ute av stand til å motsette seg handlingen, jf. straffeloven § 291 bokstav b, jf. § 292 bokstav a (tiltalens post I a og b). I tillegg var han tiltalt for å ha vært i besittelse av fremstillinger av seksuelle overgrep mot barn, jf. straffeloven § 311 første ledd bokstav c, samt for én fartsovertredelse, jf. vegtrafikkloven § 31 første ledd.
- (3) Rana tingrett avsa 29. januar 2020 dom med slik slutning:
  - «1. A, født 00.00.1995, frifinnes for tiltalebeslutningens post I a) og b). Han frifinnes likeledes for begge de fremsatte krav om oppreisningserstatning.
  2. A, født 00.00.1995, dømmes for overtredelse av straffeloven § 311 første ledd bokstav c og vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 5, jf. skiltforskriften § 8 skiltnummer 362 Fartsgrense, til fengsel i 30 – tretti – dager, jf. straffeloven 2005 § 79 bokstav a.

Varetekt kommer til fradrag med 7 – syv – dager jf. straffeloven 2005 § 83.
  3. Han dømmes også til tap av retten til å føre førerkortpliktig motorvogn for en periode av 10 – ti – måneder regnet fra 11.10.2019.

Ved gjennerverv av førerrett må det avlegges delvis (praktisk) førerprøve jf. tapsforskriften av 19. desember 2003 nr. 1660 § 8-3.

4. Han dømmes til å tåle inndragning av en Iphone X (beslag 2018/996-210).»
- (4) Påtalemyndigheten anket over saksbehandlingen og bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for tiltalens post I a og b. Lagmannsretten besluttet å henvise bevisanken til ankeforhandling.
- (5) Hålogaland lagmannsrett avsa 7. juli 2020 dom med slik slutning:
- «1. A, født 00.00.1995, dømmes for to overtredelser av straffeloven § 291 bokstav b, jf. § 292 bokstav a, jf. straffeloven § 79 bokstav a, sammenholdt med de forhold som er rettskraftig avgjort ved Rana tingretts dom av 29. januar 2020, til en straff av fengsel i 5 – fem – år og 9 – ni – måneder.
- Varetekt kommer til fradrag med 7 – sju – dager, jf. straffeloven § 83.
2. A betaler 150 000 – etthundreogfemtusen – kroner i oppreisningserstatning til B innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen.
3. A betaler 150 000 – etthundreogfemtusen – kroner i oppreisningserstatning til C innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen.»
- (6) Dommen ble avsagt under dissens, idet to av meddommerne stemte for frifinnelse for tiltalens post I a og b.
- (7) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen, saksbehandlingen og straffutmålingen. I tillegg er det begjært ny behandling av de sivile krav.
- (8) A anfører at lagmannsrettens flertall har anvendt det strafferettslige beviskravet uriktig, og at domsgrunnene er mangelfulle for så vidt gjelder bevisvurderingen. Det er vist til ulike konkrete omstendigheter hvor lagmannsrettens begrunnelse svikter.
- (9) Videre anføres det at As kontakt med den ene meddommeren i etterkant av at dommen falt, tyder på at det har foregått noe klanderverdig under domskonferansen som kan ha påvirket bevisresultatet.
- (10) Straffutmålingen anføres å være uriktig. Under straffutmålingen er det anført som saksbehandlingsfeil at lagmannsretten har skjerpet utgangspunktet for straff for tiltalen om besittelse av bilder som seksualiserer barn, som er rettskraftig avgjort i tingretten. Det vises til at det var bredere og mer nyansert bevisførsel om dette i tingretten.
- (11) I etterkant av oversendelsen av ankesaken til Høyesterett er det anført to nye saksbehandlingsfeil: For det først er det anført at manglende signatur fra ene fagdommeren bør medføre opphevelse av dommen. For det andre anføres det at den ene fornærmedes fastlege forklarte seg om sakkyndige vurderinger selv om hun ikke var oppnevnt som sakkyndig. Begge disse feilene har virket inn på avgjørelsens innhold og bør gi grunnlag for opphevelse.
- (12) *Påtalemyndigheten* har anført at lagmannsretten har anvendt det strafferettslige beviskravet korrekt, og at det ikke er sentrale punkter som er blitt stående uforklart.

- (13) Anførselen om at den ene meddommerens uttalelser til tiltalte viser at det har foregått noe klanderverdig på domskonferansen, må anses som ren spekulasjon.
- (14) Straffen er i samsvar med rettspraksis. Det ble ikke begått noen saksbehandlingsfeil ved lagmannsrettens bevisførsel om tiltaleposten som gjaldt besittelse av overgrepbilder.
- (15) Manglende signatur fra den ene fagdommeren er en formalfeil som ikke har virket inn på dommens innhold.
- (16) Det knytter seg ingen saksbehandlingsfeil til fastlegens forklaring som vitne.
- (17) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at A har ankerett til Høyesterett, ettersom han i tingretten ble frifunnet for voldtektstiltalen, men domfelt i lagmannsretten. Etter straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum kan ankeutvalget da bare nekte anken fremmet dersom utvalget enstemmig finner det klart at den ikke kan føre frem. Nektelsesbeslutningen må i tilfelle begrunnes, jf. § 323 annet ledd annet punktum.
- (18) A har som nevnt gjort gjeldende at lagmannsretten har anvendt for lavt beviskrav. Ved formuleringen «har funnet følgende faktiske forhold bevist utover enhver rimelig tvil», tar imidlertid lagmannsrettens flertall riktig utgangspunkt. Det er dessuten ingenting ved domsgrunnene ellers som tyder på at flertallet i realiteten har stilt for lavt beviskrav. Flertallet har lagt avgjørende vekt på de fornærmedes forklaringer, som er ansett troverdige. Flertallet har videre funnet at de fornærmedes forklaringer underbygges av hvordan de reagerte på hendelsen i etterkant, både umiddelbart etterpå og i ukene og månedene som fulgte. I motsetning til tingretten kom flertallet til at tiltaltes forklaring om at han ikke forsto at de fornærmede ikke ønsket samleie med ham, var lite troverdig.
- (19) Anken kan på dette punktet klart ikke føre frem.
- (20) A har også anført at lagmannsrettens domsgrunner er mangelfulle, idet sentrale punkter i bevisvurderingen blir stående uforklart.
- (21) Det følger av straffeprosessloven § 40 første ledd at domsgrunnene bestemt og uttømmende skal angi det saksforholdet retten har funnet bevist som grunnlag for dommen når siktede domfelles. Etter bestemmelsens fjerde ledd skal domsgrunnene i saker som er behandlet med meddomsrett, angi hovedpunktene i rettens bevisvurdering. Om de krav som stilles etter fjerde ledd heter det i HR-2018-2109-U avsnitt 12:

«I saker som er behandlet med meddomsrett, følger det av straffeprosessloven § 40 fjerde ledd at domsgrunnene skal angi 'hovedpunktene i rettens bevisvurdering'. I Rt-2011-172 avsnitt 29 er dette presisert dit hen at retten må redegjøre for 'hvorfor et bestemt bevisresultat legges til grunn'. Det som først og fremst kreves, er at det blir redegjort for de 'springende – dvs. sentrale – punkter ved bevisvurderingen, og kort angitt hva som har vært avgjørende', jf. også HR-2018-1601-U avsnitt 14. Ved frifinnelse i tingretten og domfellelse i lagmannsretten, må det gjøres nærmere rede for bevisvurderingen i tilknytning til de omstendighetene der lagmannsretten har konkludert annerledes enn tingretten, jf. Rt-2009-1439 avsnitt 32-34 og HR-2017-1246-A avsnitt 24.»

- (22) For at en mangelfull begrunnelse skal føre til opphevelse, må sentrale punkter i bevisvurderingen bli stående uforklart, jf. Rt-2011-172 avsnitt 29 med henvisning til blant annet Rt-2009-1526 avsnitt 35-37.
- (23) Forsvarers anførsler i tilknytning til tiltalens post I a fremstår først og fremst som et angrep på lagmannsrettens bevisvurdering, som ankeutvalget ikke kan prøve, jf. straffeprosessloven § 306 annet ledd. Utvalget kan ikke se at de konkrete omstendighetene som tas opp – fornærmedes bipolare lidelse og inntak av alkohol – utgjør springende punkter som blir stående uforklart i lagmannsrettens dom. Lagmannsretten har vurdert om hennes bipolare lidelse har virket inn på hennes oppfatning av hva som skjedde, og det er konkludert med at det ikke er tilfelle.
- (24) Forsvarers anførsler i tilknytning til tiltalens post I b fremstår også i stor grad som et angrep på lagmannsrettens bevisvurdering. Utvalget oppfatter det likevel slik at det anføres å være en mangel ved domsgrunnene at lagmannsretten unnlot å nevne at fornærmede på overgrepsmottaket opplyste at det ble brukt matolje som glidemiddel under overgrepene. Utvalget kan imidlertid ikke se at denne omstendigheten kan anses som et springende punkt som blir stående uforklart.
- (25) Forsvarer har videre anført – slik utvalget forstår det – at det er en motsetning mellom lagmannsrettens vurdering av fornærmede etter post I b som sterkt beruset og ute av stand til å motsette seg handlingen, og den observasjonen lagmannsretten også legger til grunn, om at et vitne som hun tidligere på natten hadde hatt samleie med, oppfattet henne som «våken og blid» da han forlot hennes bolig.
- (26) Heller ikke dette fremstår som et springende punkt som blir stående uforklart. Det fremgår av lagmannsrettens dom at fornærmede gikk og la seg etter at vitnet dro, og at hun våknet av at tiltalte hadde vaginalt samleie med henne. Det er altså en tidsmessig forskjell mellom vitnets observasjon av fornærmede som «våken og blid» og da hun senere våknet av at tiltalte hadde samleie med henne. Det er heller ikke nødvendigvis slik at en person ikke kan bli oppfattet som «våken og blid» selv om vedkommende er sterkt beruset.
- (27) Utvalget konkluderer med at det ikke er noen springende punkter som blir stående uforklart i lagmannsrettens dom.
- (28) Anken over manglende domsgrunner kan etter dette klart ikke føre frem.
- (29) I støtteskrivet fremgår det at tiltalte har kontaktet den ene meddommeren som stemte for å frifinne ham, og at meddommeren skal ha gitt inntrykk av å ha «noe viktig å fortelle», men ikke kunne gjøre det av hensyn til taushetsplikten. Det anføres at dette gir grunn til å tro at det kan ha foregått noe klanderverdig på domskonferansen som kan ha påvirket bevisresultatet, og at lagmannsrettens dom dermed bør oppheves.
- (30) Utvalget finner det klart at denne anførselen ikke gir grunnlag for å konstatere at lagmannsretten har begått noen saksbehandlingsfeil som kan ha virket inn på dommen.
- (31) Når det gjelder anførselen om at en av lagdommerne ikke signerte dommen, har rettens leder i brev til Høyesterett 26. august 2020 orientert om følgende:

«Hålogaland lagmannsrett har 26. august 2020 oppdaget at dom i saken ved en feil bare ble signert digitalt av meddommerne og den ene fagdommeren, Henriette Nazarian (rettens leder). Dette fordi den andre fagdommeren, Geir Ludvigsen, ikke ble lagt inn i systemet da signeringsoppdraget ble opprettet av saksbehandler. Han har 26. august 2020 signert med våt signatur på domsslutningen. Undertegnede kan bekrefte at dommer Ludvigsen var enig i dommen på det tidspunkt rettens øvrige medlemmer signerte, og mener også at han i forkant satte sin signatur på utkastet fra rettens leder. Dette ble imidlertid ikke oppbevart etter at dommen var signert digitalt.

Det antas at signaturløsningen i midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv § 8 annet ledd, jf. § 7 vil få betydning.

Som rettens leder bekrefter jeg at lagdommer Ludvigsen har godkjent avgjørelsens innhold på samme tidspunkt som de øvrige dommerne signerte digitalt.»

- (32) Det fremgår av straffeprosessloven § 39 tredje ledd at dommen skal underskrives av de dommere som har tatt del i pådømmelsen.
- (33) I og med at fagdommer Ludvigsen underskrev dommen 26. august 2020, er den nå underskrevet av alle. Det er imidlertid ingen tvil om at det foreligger en saksbehandlingsfeil ved at underskriften ikke forelå ved domsavsigelsen, jf. straffeprosessloven § 43 tredje ledd første punktum.
- (34) Etter utvalgets syn må dette regnes som en betinget saksbehandlingsfeil som skal vurderes etter straffeprosessloven § 343 første ledd, og ikke som en ubetinget saksbehandlingsfeil etter § 343 annet ledd. Feilen er av rent teknisk art, og det er ikke grunn til å betvile opplysningen fra rettens leder om at fagdommer Ludvigsen godkjente dommens innhold på det tidspunktet rettens øvrige medlemmer signerte. Det er heller ikke grunnlag for å se feilen i sammenheng med uttalelsene fra den ene meddommeren som tiltalte i etterkant av dommen tok kontakt med. Slik utvalget ser det, kan denne feilen klart ikke ha virket inn på dommen. Utvalget ser heller ikke andre grunner til at det skulle være betenkelig å la dommen bli stående på tross av feilen.
- (35) Anken kan klart ikke føre frem på dette punktet.
- (36) Forsvarer har også anført at den ene fornærmedes fastlege avga forklaring som vitne, men i realiteten opptrådte som sakkyndig – uten å ha vært oppnevnt som det. Det er vist til at fastlegen vurderte om fornærmedes bipolare lidelse kan ha virket inn på hennes oppfatning av hva som skjedde, og at hun også vurderte virkningen av sovemedisin i kombinasjon med alkohol.
- (37) Det er ikke noe forbud mot at et vitne uttaler seg om sakkyndighetsspørsmål uten oppnevning som sakkyndig, jf. Andenæs/Myhrer, Norsk straffeprosess 4. utgave, side 196. Selv om temaene knyttet til fornærmedes bipolare lidelse og virkningen av sovemedisin i kombinasjon med alkohol har innslag av sakkyndige vurderinger, var det ikke en saksbehandlingsfeil at fastlegen forklarte seg om disse.
- (38) Anken kan klart ikke føre frem på dette punktet.
- (39) Anken retter seg også mot straffutmålingen. Det er herunder anført som saksbehandlingsfeil at lagmannsretten har skjerpet utgangspunktet for straff for besittelse av bilder av overgrep mot

barn, som han ble rettskraftig dømt for i tingretten. Det er vist til at det var bredere og mer nyansert bevisførsel om dette i tingretten.

- (40) At lagmannsretten ønsket å ha bevisførsel om dette forholdet for å belyse straffverdigheten, er etter utvalgets syn ingen saksbehandlingsfeil, og det er ikke holdepunkter for – og heller ikke anført – at kravet til kontradiksjon ikke ble ivaretatt.
- (41) For øvrig har lagmannsretten tatt de riktige rettslige utgangspunktene med hensyn til normalstraffenivået for voldtekt til samleie, herunder såkalt sovevoldtekt. Med henvisning til relevant rettspraksis er det videre tatt hensyn til at det skal utmåles straff for to voldtekter. Også straffen for besittelse av bilder som seksualiserer barn er utmålt i tråd med rettspraksis.
- (42) Anken over straffutmålingen kan klart ikke føre frem.
- (43) Etter dette finner ankeutvalget det enstemmig klart at anken over straffedommen ikke kan føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Ettersom ankeutvalget enstemmig også finner at anken ikke gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, gis det ikke samtykke til ankebehandling, jf. § 323 første ledd andre punktum.
- (44) Når anken over straffekravet nektes fremmet, skal det ikke tas stilling til begjæringen om ny behandling av sivile krav, jf. forutsetningsvis straffeprosessloven § 434 syvende ledd.

S L U T N I N G

Anken over straffedommen nektes fremmet.

Aage Thor Falkanger
(sign.)

Erik Møse
(sign.)

Erik Thyness
(sign.)